

Geld en gedachtenkronkels

Financiële psychologie in de praktijk: over geld en denken

Geld en gedachtenkronkels

Financiële psychologie in de praktijk: over geld en denken

Erna Knipscheer

Colofon

Eerste druk, juni 2026

Copyright © 2026 Erna Knipscheer

Tekst: Erna Knipscheer

Financieel Vitaal Opleidingen

Uitgegeven via Brave New Books

Alle rechten voorbehouden

ISBN: 9789465467078

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	11
2	Het menselijke (geld)denken.....	17
3	Invloeden op het denken.....	77
4	Cognitieve vermogens en omgaan met geld.....	111
5	Mentale ziekten en geldzaken.....	139
6	Terugblik op wat je hebt ontdekt.....	155
7	Bonus: integrale praktijkopdracht.....	161
8	Nawoord.....	167

1. Inleiding

1 Inleiding

Geld lijkt op het eerste gezicht iets heel rationeels. We rekenen, vergelijken, plannen en beslissen. Toch spelen bij geldzaken veel meer factoren een rol dan alleen cijfers en logica. Achter financiële keuzes schuilen gedachten, overtuigingen, emoties, ervaringen en gewoonten die vaak ongemerkt meebepalen wat mensen doen of juist nalaten.

Dit boek gaat over die minder zichtbare laag van financiële besluitvorming. Over de manier waarop mensen denken over geld, hoe dat denken wordt beïnvloed door het bewuste, het onderbewuste en het onbewuste, en hoe dat doorwerkt in gedrag. Want wie alleen naar het financiële plaatje kijkt ziet niet altijd waarom iemand vasthoudt aan een ongunstige keuze, moeite heeft met verandering, risico's verkeerd inschat of geldgedrag vertoont dat op het eerste gezicht onlogisch lijkt.

In de praktijk van financiële planning, advisering, coaching en hulpverlening is dat inzicht van grote waarde. Wie een beetje begrijpt hoe het menselijke denken werkt ziet als financieel professional beter wat een klant nodig heeft. Niet alleen inhoudelijk maar vooral ook menselijk.

Dit boek laat zien hoe cognitieve processen, denkfouten, emoties, persoonlijkheid, cultuur en mentale belastbaarheid van invloed kunnen zijn op financiële keuzes van jouw klanten. Daarmee biedt het een bredere blik op financiële begeleiding door niet alleen te kijken naar wat verstandig is maar ook op wat voor iemand haalbaar, begrijpelijk en passend is.

Geld en gedachtenkronkels nodigt uit om met andere ogen te kijken naar financiële besluitvorming. Niet om mensen te veroordelen om hun gedrag maar om beter te begrijpen waarom zij doen wat ze doen. Juist daar ontstaat ruimte voor betere gesprekken, meer inzicht en duurzamere financiële keuzes.

1.1 Na het lezen van dit boek begrijp je beter:

- hoe denkprocessen financiële beslissingen beïnvloeden
- hoe financiële denkvaardigheden versterkt kunnen worden met inzichten uit de financiële en toegepaste psychologie
- hoe veelvoorkomende denkfouten bij geldzaken kunnen worden herkend en voorkomen
- hoe zelfreflectie en bewustwording kunnen bijdragen aan een gezondere relatie met geld

1.2 De ongrijpbare wereld van het denken

In de cognitieve psychologie wordt het denken omschreven als een vorm van informatieverwerking waarbij interne processen een rol spelen. Denken is het mentale proces waarmee mensen informatie verwerken, redeneren, oordelen vormen en tot inzichten komen.

Onbewuste gewoonten en het al dan niet bewust zijn van gedachten hebben grote invloed op de financiële keuzes die mensen maken. Wie zich meer bewust wordt van financiële gewoonten en denkpatronen kan op een positievere en doelgerichtere manier met geldzaken omgaan.

Bewustzijn van de invloed van emoties en denkfouten helpt om verstandiger financiële beslissingen te nemen en realistischer met geld om te gaan. Ook inzicht in de levensfase waarin iemand zich bevindt en in de levensgebeurtenissen waarmee iemand wordt geconfronteerd kan bijdragen aan doelgerichter financieel gedrag.

In dit boek komen verschillende factoren aan bod die van invloed zijn op het denken in relatie tot financiële keuzes. Geld vraagt om zorg en bewuste aandacht. Wie financiële keuzes doordacht maakt, vergroot de kans op behoud en opbouw van financieel vermogen. Wie nauwelijks stilstaat bij geldzaken, kan ongemerkt grip verliezen.

2. Het menselijke (geld)denken

2 Het menselijke (geld)denken

2.1 Inleiding

Wat denk jij?

Het menselijke denken, en dus ook het denken over geld en financiële vraagstukken, vindt op drie niveaus plaats.

We onderscheiden hierin het bewustzijn, het onderbewustzijn en het onbewuste. Deze drie niveaus werken elk op hun eigen manier door in financiële besluitvorming en het bijbehorende gedrag.

Weet jij wat bij elkaar hoort?

1. Op het niveau van bewustzijn ervaren mensen hun financiële situatie (weloverwogen/intuïtief/instinctief)
2. Op het niveau van onderbewustzijn ervaren mensen hun financiële situatie (weloverwogen/intuïtief/instinctief)
3. Op het niveau van onbewustzijn ervaren mensen hun financiële situatie (weloverwogen/intuïtief/instinctief)